

“La història espanyola va plena de crims i corrupció”

Enric Ramionet ha debutat en novel·la QUIM PUIG.

Enric Ramionet (Llagostera, 1958) ha dedicat uns quants anys a la política municipal. Fa encara més anys que és articulista d'El Punt Avui i de la revista Gavarres. Fins ara havia publicat Trens d'anada (sobre la Quinta del Biberó), la biografia Agustí Vidal, entre Llagostera i Moscou i el llibre de poemes Animàlia. Bestiari amb ànima. Ara ha debuta en novel·la amb Crims a Reremur, publicada per Cal·lígraf.

El fill d'un exiliat de la Guerra Civil, un cop ha retornat al poble –Llagostera, tot i que no s'especifica–, rep amenaces. Un policia local investiga els fets i anirà descobrint que també l'afecten a ell. Aquest és el present de fa uns deu anys. La trama també parla de tres soldats republicans que van estrènyer la seva amistat durant la Guerra Civil i de l'immediata postguerra i la foscor d'aquells anys sota el jou dels vencedors.

Enric Ramionet, doncs, passa de la repressió de la postguerra a l'actualitat, circulant per la tèrbola atmosfera de finals dels

cinquanta, on conviuen els deliris nacionalcatòlics de les Santes Missions franquistes amb la Bodega Ramiro, una taverna oberta a totes les desinhibicions del turisme. Tot amb una prosa elaborada i eficaç, uns diàlegs i descripcions ben ajustats i unes trames que salten en el temps i que denuncien tot de temes socials, sense perdre el ritme ni l'esperit del gènere.

Segons la solapa, aquest és el seu debut en novel·la i el seu quart llibre. Un és un recull de poesia, un altre de memòria sobre la Guerra Civil i l'últim una biografia... Va tastant gèneres a cosa feta o ha estat casual? Tens raó. No me n'havia adonat. Suposo que ara em tocava un text dramàtic... El cert és que ha anat així. El llibre sobre la Guerra Civil, que era una memòria sobre soldats de la Quinta del Biberó i la biografia de l'August Vidal –entre moltes altres coses: mestre, pedagog, traductor del rus, sindicalista, comissari polític de les brigades internacionals i un home que va viure la Guerra Civil a tots els fronts i la Segona Guerra Mundial a Rússia– van ser encàrrecs. El llibre de poesia era un projecte d'inspiració familiar, un bestiari amb il·lustracions de la meua filla Mohana. Sigui com sigui, 'Crims a Reremur' és una bona obra en molts sentits, tècnics i de trama i ritme. De què partia? Vull dir, fa anys que escriu narrativa? Sembla que tots els catalans tenim una novel·la en projecte o a mig escriure. Deu ser un dels efectes de la nostra particular relació amb la llengua i amb el món. No m'he dedicat als contes –n'he escrit algun, també per encàrrec– i no he anat a cap taller d'escriptura. He llegit, és clar, perquè sóc d'anar a dormir tard i fa anys que no miro la tele, però tampoc d'aquella manera obsessiva amb què a vegades devoren els llibres els que entenen que han d'alimentar la seva vocació d'escriptor. He col·laborat molt en premsa amb articles i cròniques que sempre han tingut una certa voluntat d'estil i aquesta és la meua primera novel·la i el meu primer intent. El que sí que he fet és treballar-la a fons, especialment l'estructura, la construcció de l'engranatge perquè el text avanci i atrapi el lector. I, això sí, he descartat moltes pàgines, més de cent, en relació a la primera versió. L'entorn per a vostè és familiar, Llagostera, tot i que no es digui. El va triar per la comoditat de parlar d'allò que coneix o perquè volia fer una sèrie de denúncies, bàsicament del feixisme franquista i de l'actual; a més de sobre la immigració? La comoditat de parlar d'allò que coneixes hi juga, és clar. Però hi ha altres raons. La novel·la la situo en tres moments històrics: a l'entorn de la Guerra Civil, a finals dels

anys cinquanta i primers dels seixanta i en l'actualitat, o més exactament i per raons de versemblança cronològica dels personatges, en fa uns deu anys. Algunes de les històries i vivències que hi surten s'inspiren en els testimonis que vaig conèixer treballant en el llibre sobre els soldats de la Quinta del Biberó. Per exemple, les vivències dels presoners a Daroca i Guadalajara, que em semblen espectaculars, d'una intensitat emotiva que mereixerien una pel·lícula. O la història entre el líder del Comitè revolucionari i la majordoma. Per altra banda, a finals dels cinquanta, van conviure en el temps i l'espai fenòmens com la Santa Missió –unes jornades de prèdiques, misses i processons que des dels quaranta als setanta es van organitzar a moltes poblacions d'aquest país de pecadors– amb l'explosió del turisme i tots els descordaments morals que va comportar. De moment, pel·lícula encara no, però novel·la, sí. I de gènere negre. Tot això reclamava una novel·la, sí. I més concretament una novel·la negra. Deia l'Agustí Vehí, autor d'unes quantes novel·les negres i policiaques, historiador i sotsinspector de la policia local de Figueres, que la societat i la història s'explica molt millor a través de la novel·la negra. De fet, no és estrany, la novel·la negra va de crims, corrupció, poder i violència i la història en va plena. Especialment l'espanyola. El feixisme, naturalment, hi surt molt assenyalat...La voluntat de denunciar el feixisme, aquest feixisme que no marxa, hi és present, és clar. El personatge d'en Prats [primer alcalde franquista de la localitat, en aquesta ficció] més que un feixista és la personificació del feixisme. El d'en Balam [un dels tres amics] es pot entendre com la personificació de les classes populars que van lluitar heroicament contra el feixisme però que quan hi van haver de conviure, en una societat mesquina, sota la repressió i la culpabilització, es van degradar inevitablement. Encara queden nostàlgics del feixisme i van augmentant els joves que ignoren la història...Si quan parlem de memòria històrica invoquem la veritat, la justícia i la reparació, a aquest país, ja d'entrada, hem quedat encallats amb la veritat, que encara està en continua disputa. El franquisme va guanyar la guerra, es va mantenir quaranta anys i continua incrustat a les institucions de l'estat i a l'ànima profunda de l'espanyolisme tal com els ha quedat. Però hi ha un altre aspecte. Poques guerres han estat tan clares a l'hora de prendre partit. D'una banda la casta militar, les oligarquies, la tradició, un catolicisme espès i asfixiant que n'era la carcassa moral i tots els vincles amb el feixisme i els nazis. De l'altra, les classes populars i les enormes esperances emancipadores de la Segona República. És a dir, la dreta i l'esquerra. La història sempre es llegeix en present i quan s'invoca la Guerra Civil aquesta disputa es manté. I la immigració està en el punt de mira dels feixistes actuals. Sí. La presència de la immigració a Crims a Reremur no deixa de ser una descripció exacta de la realitat. Com ho és, lamentablement i ara de manera més desinhibida que mai, la presència del racisme. El nucli antic de molts dels nostres pobles ha estat ocupat successivament per murcians, andalusos, marroquins, subsaharians i llatins. El mercat de treball els ha convocat i el model social que se'n deriva, el món que es va construint, depèn de tots. De tota manera, no he escrit un assaig, sinó una novel·la. Concretament una novel·la negra, amb quasi tots els ingredients del gènere i espero que es llegeixi com a tal. Crítica social, descripció de la part més fosca de la condició humana i sobretot allò dels interrogants que s'obren i que per poder-los tancar empenyen la lectura. Fins i tot troba un espai per criticar l'urbanisme salvatge que va destruir bona part de la Costa Brava...No ho he pogut evitar. L'especulació i un model econòmic absolutament insensat han fet el país que tenim. Malgrat el preu social i ambiental i la sensació que avancem amb determinació cap al col·lapse, tot ho sacrificuem en aquest altar. I continuem igual, encara que en això diria que el consens social és molt crític. Amb tot, els partits i la gent d'ordre, que es consideren dipositaris de la sensatesa i de la moderació, continuen impulsant aquest model. Els escenaris són els que són i la meva mirada també però, en tot cas, insisteixo, tot hi és present en funció de la trama i la lògica narrativa. Sí, sí, per descomptat. A més, parla de llocs reals una mica disfressats, com ara un pub, el celler –Bodega Ramiro– que va ser un èxit en temps del franquisme, el bar que porta un xinès, a més de zones urbanes de la localitat, però tampoc ha volgut fer una descripció extensa de tot plegat, només el que calia per a la trama. Com va anar, aquesta tria? Al pub i a la Bodega Ramiro hi vaig treballar de jove. Segurament em venia de gust parlar-ne i incorporar-ho a la trama, però de la mateixa manera que la Bodega Ramiro és un clar exponent del boom turístic dels cinquanta i seixanta i dels xocs culturals i econòmics que va desencadenar, de pubs com l'Enrenou –el nom no surt a la novel·la però és aquest– i de les relacions que s'hi mantenen, n'hi ha un feix arreu. En Liu, el xinès, era cambrer del Casino, que durant un temps va acollir una iniciativa idèntica a la de Connexió Papyrus de Celrà. I d'això sí que tenia moltes ganes de parlar-ne. Però vaja, crec que era l'escenari perfecte per algú com el carter [un dels

personatges que fa de lligam entre les diferents trames i èpoques]. Les ferides que va provocar la guerra –a tots dos bàndols, cosa que mostra, tot i que carregant una mica més cap a la dreta–, en una localitat petita són més sagnants perquè tenen nom i cognom, cara, història... Dit més clar, es pot coincidir pel carrer amb aquell que va fer la vida impossible, o va matar, el nostre pare o avi... Això ha de ser dur. Cal mantenir la memòria fresca, doncs? Ja no queden testimonis directes però, insisteixo, no s'ha aconseguit fixar les veritats històriques, a diferència de Portugal, per exemple. La nostra societat va ser molt injusta amb els vençuts de la guerra. Amb els executats, exiliats, deportats, represaliats. No podem dubtar que la seva era la causa justa i legítima i que estaven a la banda correcta de la història. Els devem l'homenatge, el reconeixement i el record. Els que van sobreviure, l'única memòria històrica que van conèixer va ser la Causa General. Primer no es podia, després no semblava oportú parlar-ne per no remoure ferides i més tard tothom havia perdut la memòria. La Transició no va enllaçar amb la Segona República. I el franquisme, no només no ha estat considerat clarament un règim il·legítim sinó que, com deia, continua incrustat a l'estat. I des d'uns anys ençà això és més obvi que mai. Els espais ja hem dit que són reals o inspirats en reals. Els personatges fa l'efecte que també. Fins i tot hi deu haver moltes anècdotes reals, també. Fins a quin punt els ha ficcionat, però? La novel·la està ambientada en una població que sense ser explícitament Llagostera, és com Llagostera. Els personatges i els fets són majoritàriament ficticis, però és cert que hi he incorporat algun personatge real com, per exemple, en Ramiro, i que hi ha episodis basats en les vivències de testimonis, sobretot dels que vaig entrevistar en el llibre sobre els soldats de la Quinta del Biberó. No tot és real però, com és natural, es tracta que tot sigui versemblant i el que sembla més inversemblant és justament el que està basat en testimonis. Els fets més actuals són certament ficció però de joves feixistes com el minotaure, ara, lamentablement, n'hi ha arreu. Com que està ambientada fa uns deu anys, parlem d'Alba Daurada i de Plataforma per Catalunya i encara no de Vox. L'extrema dreta troba en la crisi del sistema, en el malestar social i en les pulsions xenòfobes perfectament alimentades, un clima propici i creix a tot Europa. Al nostre país, però, mai ha desaparegut, sempre ha estat a prop dels llocs de poder i aquests joves nazis de xoc sempre s'han tractat amb molta condescendència. Ara està retirat de la política, oi? De la política institucional totalment. Vaig ser candidat a l'alcaldia de Llagostera per CUP-ALL, una confluència a l'estil Guanyem. Vam treure un bon resultat i vam acabar formant govern amb ERC. He estat regidor durant quatre intensíssims anys i estic molt satisfet de la feina que es va poder fer en molts àmbits, però el meu era un compromís temporal, limitat clarament a un mandat. El municipalisme, tal i com l'entenen els de la meva corda, és molt engrescador, molt estimulants i molt necessari, però en poblacions de mida humana com la meva ser regidor és molt exigent. Estàs sempre situat a primera línia, no hi ha distància. Sens dubte és molt més difícil ser regidor a Llagostera que emperador. Ara vaig molt més lleuger per la vida. Em sento, pràcticament, com si no toques de peus a terra. Per tant, deu de tenir més temps per escriure. Podem esperar una nova novel·la? Sí, estic treballant en una nova novel·la en què, justament, procuro aprofitar aquesta experiència i recrear batalles de la política municipal. Un territori molt propici, també, per a una novel·la negra. És probable que hi torni a sortir en Costa, el policia local protagonista d'aquesta, però ja no serà la veu narrativa.

Publicat a:

Font del document:

<http://www.elpuntavui.cat/cultura/article/19-cultura/2402847-la-historia-espanyola-va-plena-de-crims-i-corrupcio.html>